

Tussen wens en werkelijkheid: Uitdagingen voor een 'geïntegreerde' politie

Abstract

In dit artikel nemen we de huidige structuur van de Belgische politie onder de loep. We gaan kort in op de aanleiding tot de politiehervorming, de doelstellingen die met de hervorming werden beoogd en de wijzigingen die zijn doorgevoerd sinds de politiehervorming. Vervolgens beschrijven we de huidige politiestructuur en reflecteren we op de mate waarin deze tegemoet komt aan de pijnpunten van de drie afzonderlijke politiediensten die voor de politiehervorming bestonden. We identificeren daarbij enkele huidige knelpunten en aanbevelingen om hieraan tegemoet te komen. Met dit artikel willen we beleidsactoren, praktijkmedewerkers en onderzoekers stimuleren om (opnieuw) het hoofd te buigen over een toekomstvisie voor de geïntegreerde politie.

Kernwoorden

Geïntegreerde politie – Structuur – Schaalgrootte

1. Inleiding

In België is er -althans in theorie- sprake van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus: het federale niveau en het lokale niveau. Deze structuur is het gevolg van een politiehervorming die werd doorgevoerd naar aanleiding van verschillende problemen met de voormalige politiediensten, zoals de beperkte informatie-uitwisseling, het gebrek aan samenwerking en de moeizame beleidsafstemming. Waar er in heel wat Europese landen sprake is van een gecentraliseerde, nationale politie (Fyfe & Scott, 2013; Haraholma & Houtsonen, 2013; Holmberg & Balvig, 2013; Mouhanna, 2013; Terpstra, 2013; Wennström, 2013), werd er met de lokale politie in België gekozen voor een gedecentraliseerde structuur (Devroe & Ponsaers, 2013). Welk model beter aansluit bij de noden van een land, is moeilijk te bepalen. Bruggeman (2014) haalt in dat verband aan dat een ideaal politiebestel niet bestaat en elk model tekortkomingen bevat. Om het met de woorden van Ponsaers (2019, p.115) te zeggen: *“Elk bestel, of het nu een nationaal bestel is, of een bestel geënt op het lokaal bestuur, draagt de kiemen van een mislukking in zich als het onvoldoende afgestemd is op het evenwicht tussen het lokaal en het nationaal (federaal) bestuur, tenminste als het de bedoeling is om te voorzien in een “gelijkwaardige politiezorg”. Een dominant nationale sturing heeft onvoldoende oog voor lokale bekommernissen, een dominant lokale sturing is onvoldoende begaan met bovenlokale, algemene belangen. Het schaalvraagstuk dat uit dit dilemma voortvloeit is er dan ook onvermijdelijk door gekleurd.”*

In dit artikel bekijken we de huidige politiestructuur – in het licht van de hervormingen – vanuit een kritische blik om na te gaan of er in de praktijk ook daadwerkelijk sprake is van een geïntegreerde structuur en welke pijnpunten er (nog) bestaan. We formuleren ook suggesties om de politieorganisatie te optimaliseren, waarbij we verder gaan dan een loutere verhoging van de capaciteit en financiële middelen. Dit artikel kadert in het themanummer '20 jaar Geïntegreerde Politie in België' dat als doel heeft om de politieorganisatie, twintig jaar na de hervorming, (opnieuw) onder de loep te nemen. Dit artikel gaat in het bijzonder in op vragen met betrekking tot de geïntegreerde werking van de politie en de mate waarin de huidige structuur een antwoord biedt aan hedendaagse maatschappelijke problemen. Hiermee reflecteren we op enkele van de pijnpunten die in het

evaluatie­rapport van de federale politieraad (Bruggeman et al., 2010) werden geïdentificeerd, waaronder de capaciteitsproblemen, basisfunctionaliteiten en schaal­grootte. Een kritische bespreking van de politiestructuur in brede zin van het woord is daarbij onontbeerlijk.

We starten met een historische schets om de aanleiding naar de politie­hervorming te kaderen. Vervolgens maken we op basis van evaluatie­rapporten, toezichtsonderzoeken en wetenschappelijke studies een analyse van de realisaties van deze hervorming op vlak van structuur. We identificeren daarbij knelpunten die na de politie­hervorming werden opgemerkt. Daarna bespreken we een aantal hervormingen die, op basis van die pijnpunten, werden doorgevoerd om de politiestructuur verder te verbeteren. In een volgend onderdeel lichten we de huidige politiestructuur toe en gaan we dieper in op enkele voorname knelpunten die zich anno 2022 (nog steeds) manifesteren binnen de geïntegreerde politie. Alvorens te eindigen met een korte conclusie die de rode draad doorheen dit artikel samenvat, bespreken we enkele denkpistes om tegemoet te komen aan de geïdentificeerde pijnpunten. Dit artikel heeft niet tot doel om een gedetailleerde evaluatie van de huidige politiestructuur te voorzien, wel om een kritische blik te werpen op de politie­organisatie en de mate waarin deze tegemoetkomt aan de pijnpunten die bestonden bij de voormalige organisatie van de politie in drie politiediensten.

2. Aanloop naar de politie­hervorming

Voor het Octopusakkoord van 1998 (zie later) bestond de Belgische politie uit drie diensten, namelijk de rijkswacht, de gemeentepolitie en de gerechtelijke politie bij de parketten. De rijkswacht was een militair-geïnspireerde politiedienst, georganiseerd op nationaal niveau (en decentraal in de brigades), waar de gemeentepolitie enkel werkzaam was op niveau van een gemeente of stad. De gerechtelijke politie bij de parketten stond dan weer in voor eerder repressieve taken (geen bestuurlijke opdrachten) en hield zich onder meer bezig met grootschaligere en meer complexe fenomenen zoals georganiseerde economische en financiële criminaliteit. Ondanks de schijnbaar duidelijke verdeling tussen deze taken, was er in de praktijk sprake van overlap en ontstond er een zogenaamde politieoorlog (zoals reeds vastgesteld in het rapport van de eerste Bende­commissie in 1988, zie Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1988) waarbij informatie werd achtergehouden en de politiediensten elkaar eerder als concurrent dan als partner zagen. Immers, zowel de gemeentepolitie als de rijkswacht namen taken van bestuurlijke en gerechtelijke politie waar en de bijzondere opsporingsbrigade van de rijkswacht kwam vaak op het terrein van de gerechtelijke politie bij de parketten. Overigens stelde men ook binnen de verschillende korpsen een interne strijd vast, waarbij men vooral tussen de werkvloer en de leidinggevenden een grote kloof vaststelde (Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 1988).

Verschiedende incidenten hebben verder aanleiding gegeven tot de politie­hervorming. Zo bleken de politiediensten niet opgewassen tegen de Bende van Nijvel en de *Cellules Communistes Combattantes* (CCC) en viel de openbare ordehandhaving tijdens het Heizeldrama volledig in het water. Campion (2018) spreekt in dit verband van een legitimiteitscrisis van de politie­instellingen. Verschiedende parlementaire onderzoekscommissies namen de organisatie van politie onder de loep en deden voorstellen tot hervorming. Hoewel de regering met het Pinksterplan van 1991, de Wet op het Politieambt van 1992¹, de introductie van intergemeentelijke politiesamenwerking en finaal de interpolitiezones, gradueel het politielandschap hertekende (zie Janssens, 2019), was het uiteindelijk de zaak Dutroux, en dan vooral diens ontsnapping in 1998, die de spreekwoordelijke druppel was en

¹ Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, B.S. 22 december 1992, 27.124.

direct aanleiding gaf tot de reorganisatie van de politie die er kwam met het Octopusakkoord, dat geconcretiseerd werd in de wet van 7 december 1998² (Bruggeman et al., 2010; De Ruyver, 2010). Voornoemde wet vormde de politieorganisatie om tot een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, waarbij het federale niveau de voormalige centrale diensten van de rijkswacht en de gerechtelijke politie bij de parketten omvat en het lokale niveau de territoriale brigades van de rijkswacht en de gemeentepolitie. De nieuwe politieorganisatie ging in 2001 (federale politie) en 2002 (lokale politie) van start.

3. Analyse van het succes van de politiehervorming

Kort na de politiehervorming werden er reeds heel wat aspecten van de nieuwe politiestructuur geëvalueerd. Sinds de hervorming is er een voortdurende aandacht – zij het in wisselende intensiteit – voor de geïntegreerde structuur van de Belgische politie en de pijnpunten die daarbij geïdentificeerd worden. In wat volgt bespreken we verschillende rapporten die (aspecten van) deze structuur onder de loep nemen. We geven de voornaamste knelpunten thematisch weer. We baseren ons enerzijds op een aantal verslagen, rapporten en onderzoeken die specifiek ingaan op deze problematiek. Denk bijvoorbeeld aan het geïntegreerd verslag van de werkgroepen ‘Naar een planmatig politiebeleid’ van Ponsaers (2001), de evaluatieverslagen van de Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau (2005, 2007) en het evaluatierapport ‘10 jaar politiehervorming’ van de federale politieraad (zie Bruggeman et al., 2010). Anderzijds doen we een beroep op jaarverslagen, toezichtsrapporten en andere documenten van onder meer de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie en van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten.

3.1 Capaciteitstekorten

De capaciteitstekorten bij de politie zijn ontegensprekelijk één van de voornaamste knelpunten die sinds de politiehervorming blijvend werden aangekaart, zowel bij de federale politie als bij de lokale politie (Bruggeman et al., 2010; De Ruyver, 2009; Ponsaers, 2001; Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2003, 2004, 2013a). Wat betreft de federale politie raadden Bruggeman et al. (2010) in hun evaluatierapport verdere interne structureringen aan om te streven naar eenvoud en rationalisering. Dit zou er in 2014 komen met de optimalisatiemaatregelen (zie later). Wat betreft de lokale politie werden kort na de politiehervorming reeds bekommernissen geuit over het grote aantal politiezones (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2003, 2004). De Ruyver (2009, p.68) formuleerde het als volgt: *“Het was immers van bij de vorming van de politiezones duidelijk dat ongeveer 1/3de van de gevormde zones, wegens capaciteitsgebrek, problemen zou ondervinden om een volwaardige basispolitiezone te realiseren, laat staan een gemeenschapsgerichte politiezone, met alle capaciteitsvereisten vandien.”* Ook de jaren nadien werd de schaalgrootte (en de gerelateerde capaciteitsproblemen) nog vaak in vraag gesteld. Deze capaciteitstekorten hebben immers een grote impact op de werking van de politie, niet in het minst op het (niet) kunnen verzekeren van een volwaardige basispolitiezone en het geïntegreerde karakter van het politieapparaat, temeer doordat de federale politie de lokale politiezones onvoldoende kan ondersteunen.

² Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, B.S. 5 januari 1999, 132.

3.1.1 Impact op het verzekeren van een volwaardige basispolitiezorg

Een inspectieopdracht van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2011) toonde aan dat er enkele jaren na de politiehervorming 22 politiezones als deficitaire zones konden worden beschouwd. Dergelijke capaciteitstekorten hebben een impact op het kunnen verzekeren van een volwaardige basispolitiezorg en de invulling van de basisfunctionaliteiten. In de eerste jaren na de hervorming werden de basisfunctionaliteiten in verschillende audits onderzocht (bv. Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2004, 2005, 2006)³. Ook het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2004, 2005, 2007, 2013b, 2021) en wetenschappelijke onderzoekers (Boels et al., 2011; De Ruyver, 2009) onderzochten de invulling van die functionaliteiten. Zo maakten Boels en collega's (2011) een analyse van de beschikbare politiecapaciteit en kwamen zij tot de conclusie dat er tussen 2005 en 2008 onder meer capaciteitsdalingen waren bij interventie, lokale recherche en slachtofferbejegening ten behoeve van onthaal en management. We bespreken achtereenvolgens de conclusies met betrekking tot de – tot 2009 nog zes – basisfunctionaliteiten.

Hoewel de verschillende rapporten ietwat afwijkend communiceren over de invulling van de minimale normen inzake *wijkwerking* – met name dat sommige rapporten aangeven dat alle zones aan de minimale normen voldeden, waar het rapport van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2005) aangeeft dat sommige zones die normen net niet haalden – kunnen we afleiden dat de organisatie van de wijkwerking doorgaans zonder problemen verliep. Kanttekeningen zijn wel dat de wijkwerking in verschillende politiezones verschillend ingevuld werd door een gebrek aan consensus over de inhoud van het takenpakket (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2007), dat de werking van de dienst soms gehypothecerd werd door de hoeveelheid kantschriften die wijkinspecteurs moeten uitvoeren (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004) en dat wijkinspecteurs vaak werden ingezet om tekorten op andere plaatsen op te vangen zoals bij interventie- en ordediensten (Bruggeman et al., 2010).

Met betrekking tot het *onthaal* werd opgemerkt dat de minimale norm van twaalf uur fysiek onthaal doorgaans werd bereikt – soms met uitzondering van de weekends – maar dat dit voor sommige kleinere zones moeilijk was (Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2005; De Ruyver, 2009; Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004, 2007). Ook in het evaluatierapport van de Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau (2007) wordt aangegeven dat de minimale norm niet in alle politiezones verwezenlijkt kon worden en dat er een adequate verhouding moest worden gezocht tussen het inzetten van CaLog-personeel en politieambtenaren om het onthaal te verzekeren. Overigens wordt in dat rapport gewezen op een rationalisering van de openingsuren en centralisering van het fysieke onthaal ten behoeve van capaciteitsbesteding voor andere basisfunctionaliteiten.

Uit rapporten van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2005, 2006) blijkt dat het door een gebrek aan personeel en/of budgettaire middelen niet voor alle politiezones mogelijk was om op vlak van *interventie* te voorzien in de zogenaamde 'piekploeg', een bijkomende ploeg die 84 uur per week beschikbaar moet zijn. Bepaalde zones zouden dan ook afspraken gemaakt hebben met omliggende korpsen om piekmomenten te kunnen opvangen (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004). Uit latere rapporten krijgen we een minder eenduidig beeld: waar het

³ We verwijzen geïnteresseerde lezers voor een uitgebreidere bespreking door naar de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2007, 2009, 2010) voor een resem aanbevelingen per basisfunctionaliteit, gebaseerd op verschillende audits. Met name het rapport van 2007 biedt een gestructureerd overzicht van deze aanbevelingen. Ook verschillende rapporten van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2011, 2012) bieden een dergelijke analyse.

Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2007) aangeeft dat de minimale wettelijke norm voor interventie (i.e. 24 uur per dag een interventieploeg beschikbaar hebben) in alle onderzochte zones werd nageleefd, wordt in het evaluatierapport van de Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau (2007) aangegeven dat er politiezones zijn die de minimale normen inzake interventie niet kunnen behalen.

Wat betreft de *recherche* blijkt uit verschillende rapporten dat zowat alle zones de normen met betrekking tot lokale opsporing kort na de hervorming reeds behaalden en soms zelfs overschreden (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004, 2005). Meestal werd de *recherche* als aparte dienst binnen het korps opgezet. De 24-uren permanentie inzake *slachtofferbejegening* werd regelmatig dan weer verzekerd via interzonale protocolakkoorden (Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2004; De Ruyver, 2009; Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004, 2005).

Inzake *openbare orde*, tot slot, bleek het HyCap-systeem (gehypothekeerde capaciteit) een impact te hebben op de dagelijkse werking van de politiezones (Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2004). In het kader van HyCap moeten politiezones een deel van hun operationele capaciteit voorzien om andere zones en de federale politie te ondersteunen bij bestuurlijke opdrachten die aanvullende mankrachten vergen.⁴ De Ruyver (2009) merkt daarbij op dat die gehypothekeerde capaciteit voornamelijk werd aangeleverd door de interventiedienst, waardoor andere basisfunctionaliteiten – en dan voornamelijk de wijkwerking – moeten bijspringen voor taken van openbare orde op het grondgebied van de eigen politiezone.

3.1.2 Impact op het geïntegreerde karakter van de politie

De Ruyver concludeerde in 2010 dat er na de hervorming geen sprake meer was een politieoorlog en dat de geïntegreerde werking van de politie alsmaar sterker wordt. In datzelfde jaar gaf Bruggeman (2010) echter aan dat er nog steeds samenwerkingsproblemen waren tussen politiezones onderling en tussen de lokale politie en de federale politie. Nog in datzelfde jaar formuleerden Bruggeman en collega's (2010) een aantal verbeterpunten met betrekking tot de geïntegreerde werking van de politie. Zo zouden de gedeconcentreerde eenheden van de federale politie (zie later) zich beter moeten integreren in het politielandschap en was een beter geïstitutionaliseerd overleg nodig tussen de lokale politie en de federale politie voor een gegarandeerde wederzijdse steun tussen de verschillende politiediensten. Dat laatste bleek in de praktijk immers moeizaam te verlopen door de capaciteitsproblemen op niveau van de federale politie. Door dat gebrek aan capaciteit bleek de federale politie niet steeds in staat te zijn om steun te kunnen leveren aan lokale politiezones. Hierdoor begonnen sommige lokale researchediensten taken op te nemen die eigenlijk toebehoorden aan de federale politie (De Ruyver, 2009). Ook uit rapporten van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2003, 2004) blijkt dat de federale politie moeilijkheden ondervond om te kunnen voldoen aan de lokale vragen en behoeften in dat verband.

Verder wijzen meerdere auteurs op de communicatie- en informatie-uitwisselingsproblemen intern politiezones, deels ten gevolge van een verzuiling binnen lokale politiekorpsen door de vertaling van basisfunctionaliteiten in afzonderlijke diensten (Bruggeman, 2014) en een gebrek aan interactie tussen die verschillende diensten (Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2005).

⁴ Ministeriële richtlijn MFO-2 van 23 november 2017 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie, *B.S.* 6 december 2017, 107.803.

Zo werd opgemerkt dat de informatiedoorstroming tussen wijkdiensten en andere diensten niet altijd vlot verliep (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004, 2005, 2007), researchediensten soms sterk geïsoleerd werkten van andere diensten (bv. Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2013b)⁵ en de informatie-uitwisseling tussen de dienst slachtofferbejegening en andere diensten al eens spaak liep (Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau, 2007). Uit dit laatste verslag blijkt overigens nog dat de leden van de interventiedienst niet altijd oog hebben voor andere functionaliteiten en de noodzaak voor een geïntegreerde werking.

3.2 Informatiehuishouding, -uitwisseling en ICT

Hoewel informatiehuishouding één van de hoofdredenen was voor de politiehervorming, wijst De Ruyver (2010) op ontoereikende ICT als rode draad doorheen verschillende pijnpunten waarmee de Belgische politie kampt. Hij verwees hierbij naar de betrokkenheid van 'dure ICT-consultants die finaal niet verantwoordelijk zijn voor de eindproducten' (De Ruyver, 2010, p.124). Van Nuffel (2010) noemde ICT zelfs het zorgenkindje van de politie. Bruggeman en collega's (2010) geven in hun evaluatie enkele suggesties ter verbetering van ICT-gerelateerde knelpunten, zoals de nood aan één systeem om processen-verbaal op te stellen voor zowel de lokale als de federale politie. Daarbij zou de afstemming tussen de systemen van de federale politie (FEEDIS: *Feeding Information System*) en van de lokale politie (ISLP: *Integrated System for the Local Police*) voortdurend verbeterd moeten worden. Er waren wel pogingen tot integratie, maar deze zijn tot op heden niet geslaagd. Denk bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van Pol Office, die ondanks hoge kosten niet tot de gewenste resultaten leidde (De Morgen, 2012).

De Ruyver (2010) concludeerde een tiental jaar na de hervorming dat de informatie-uitwisseling na de hervorming beter verliep, hoewel hij tegelijkertijd aangaf dat dit nog steeds voor verbetering vatbaar was. In verschillende rapporten van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2009, 2010, 2011, 2013) komen in die periode nog een aantal knelpunten met betrekking tot informatie-uitwisseling naar boven, zowel onder politiezones als tussen het lokale en het federale niveau. Desalniettemin worden er concrete verbeteringen opgemerkt inzake informatiedoorstroming, zoals in het evaluatierapport van de federale politieraad (Bruggeman et al., 2010) waarin onder andere wordt verwezen naar de samenwerking binnen het Arrondissementeel Informatiekruispunt (AIK) waar zowel informatie van de federale als de lokale politie wordt verwerkt en geanalyseerd en vervolgens terug verspreid. Ook Gillis en De Volder (2020) verwijzen naar positieve evoluties zoals de Algemene Nationale Gegevensbank (ANG), het geheel van informatiesystemen om opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie te ondersteunen, die door beide politieniveaus gevoed en gebruikt wordt. Dit was een enorme vooruitgang in vergelijking met de voormalige politiediensten die ieder over een eigen computersysteem beschikten.

3.3 Politieke aansturing

Met de hervorming werd onder meer getracht om de politieke invloed die er was op de gemeentepolitie te beperken. Echter, in de vernieuwde politiestructuur neemt de burgemeester een belangrijke rol in bij de aansturing van een lokale politiezone, het bepalen van beleidsprioriteiten en

⁵ Dit bleek uit een toezichtsonderzoek in een Waalse politiezone (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2013b). Eén van de maatregelen die werd genomen ter verbetering van dit knelpunt is een dagelijkse, operationele coördinatievergadering tussen de researchedienst en de interventiedienst.

de financiering van de zone. Art. 42 van de WGP⁶ stelt zelfs expliciet dat de lokale politie voor het uitvoeren van opdrachten van bestuurlijke politie onder het gezag staat van de burgemeester. Dit komt onder meer doordat burgemeesters zeggenschap eisen over de lokale politie en lokale veiligheidsproblemen zodat de lokale autonomie niet in het gedrang zou komen. Uiteindelijk werd die lokale autonomie een kernconcept waarover consensus groeide, wat er toe bijdroeg dat de burgemeester een spilfiguur werd van het lokale veiligheidsbeleid. Die positie van de burgemeester plaatste de lokale politie dicht bij de lokale politiek (Ponsaers & De Kimpe, 2001).⁷ In het evaluatierapport '10 jaar politiehervorming' (Bruggeman et al., 2010) verklaarden burgemeesters dat ze in algemene zin zeer tevreden zijn over de politiehervorming.

In het jaarrapport van 2003 van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2004) werd verduidelijkt dat de korpschef een professionele partner is van het lokale bestuur – eerder dan een ondergeschikte – en dat onderhandelingen tussen korpschef en burgemeester mogelijk zijn. Dit zou volgens het Vast Comité P een goede aanzet zijn voor professionalisering. Datzelfde Vast Comité P toonde later in een onderzoek echter aan dat de band tussen politie en politiek ook te goed kan zijn (Bové, 2012). Politieke invloed maakt dat een politiezone haar werk niet volledig onafhankelijk kan uitvoeren en kan ongelijkheid creëren onder politiezones. Dit laatste wordt eveneens benadrukt in een rapport van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2005, p.12): *“Men moet vaststellen dat het principe van gelijkwaardigheid opgelegd door de Organieke Wet op de geïntegreerde politie in gevaar wordt gebracht omdat het afhankelijk is van de financiële capaciteit van de politiezone en de wil van de lokale politiek om al dan niet te investeren in de politie. Sommige lokale korpsen genieten van uitzonderlijke middelen zowel op vlak van personeel en materieel in tegenstelling tot het grootste deel van de politiezones.”*

3.4 Toekomstvisie?

In het evaluatierapport '10 jaar politiehervorming' (Bruggeman et al., 2010) werd aangegeven dat een toekomstvisie voor de Belgische politie ontbreekt. Om tegemoet te komen aan de aanbeveling om een langetermijnvisie voor de politie vorm te geven, werd een stuurgroep aangeduid door de minister. Die stuurgroep identificeerde in haar rapport 'Een politie in verbinding: Een visie voor de politie in 2025' (Bruggeman et al., 2014) een aantal maatschappelijke tendensen die een impact hebben op de politieorganisatie, waaronder de pluralisering van het veiligheidsaanbod, de internationalisering en de globalisering van de samenleving en de technologisering. Het rapport hamert op het belang van een geïntegreerd en integraal veiligheidsbeleid door de diverse schakels van dit beleid zo goed mogelijk op elkaar te laten aansluiten (ketenbenadering) en input te verwerken van de verschillende beleidsdomeinen in de veiligheidszorg. Verder werd aangeraden om in te zetten op technologie en het zo duidelijk mogelijk omschrijven van de opdrachten en functies van de politie in de wetgeving. Er werd finaal voor een netwerkend politiemodel gekozen, waarbij netwerken en partnerschappen centraal staan, bijvoorbeeld om de technologische uitdagingen aan te gaan. Het rapport riep op tot verdere stappen door beleidsverantwoordelijken en debat door maatschappelijke actoren. Anno 2022 merken we echter op dat er weinig gehoor werd gegeven aan deze oproep.

⁶ Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, B.S. 5 mei 1999, 132.

⁷ Deze tendens zien we overigens niet op het federale niveau – daar zien we net dat de federale politie jarenlang stiefmoederlijk behandeld werd door haar voorgedijministers (De Ruyver, 2010).

4. Wijzigingen sinds de politiehervorming

Uit de bespreking van de rapporten in het vorige onderdeel blijkt dat er, ondanks de inspanningen die werden geleverd bij de politiehervorming, heel wat zaken onveranderd zijn gebleven. Doorheen de jaren werden verschillende pijnpunten geïdentificeerd. Enkele hiervan hebben tot een aantal nieuwe hervormingen en wijzigingen geleid die een impact hebben op de structuur van de politie. In dit onderdeel bespreken we kort de voornaamste veranderingen chronologisch.

Zoals eerder besproken, werd de kleinschaligheid en versnippering van de lokale politiezorg al vanaf het moment dat de lokale politie in 2002 van start ging in de vorm van 196 politiezones een reden tot bezorgdheid van lokale en bovenlokale bestuurders. Van bij het begin gaven 134 van de 196 politiezones aan over onvoldoende middelen en manschappen te beschikken (Janssens, 2019). Daarop werd een solidariteitsmechanisme in het leven geroepen (de zogenaamde HyCap), werden extra middelen gealloceerd en werden mogelijkheden tot samenwerking gecreëerd in de vorm van samenwerkingsprotocollen (interzonale samenwerking). Al snel zou blijken dat ook deze initiatieven weinig zoden aan de dijk zetten (ibid). In 2009 werd een wettelijk kader⁸ voorzien waardoor politiezones op vrijwillige basis kunnen fusioneren, zodat twee of meerdere politiezones samen een nieuwe politiekezone kunnen vormen. Doel van dergelijke fusie is om de capaciteit van het politiepersoneel te versterken en de effectiviteit van de politie te verhogen. Tussen 2011 en 2021 vonden tien fusies plaats waardoor het totaal aantal lokale politiezones in België anno 2022 op 185 staat.

Ook de gerechtelijke arrondissementen hebben een schaalvergroting ondergaan. Hierdoor zijn de 27 oorspronkelijke gerechtelijke arrondissementen teruggedrongen naar twaalf arrondissementen die samenvallen met de provinciegrenzen (met een afzonderlijk arrondissement voor Brussel en Eupen) (Vogelaere, 2013). Deze schaalvergroting had een rechtstreeks effect op de structuur van de federale politie aangezien daardoor ook de FGP's en CSD's (zie later) in grotere entiteiten moesten samensmelten.

In 2014 kwam de zogenaamde optimalisatiewet⁹ tot stand die tot doel had om de kosten van de werking van de federale politie te rationaliseren. De werkgroep 'Optimalisering van de federale politie' (zie bijvoorbeeld Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers, 2014) streefde hiermee een functionele schaalvergroting na. De federale politie werd hierdoor op provinciaal niveau georganiseerd (in tegenstelling tot de eerdere gerechtelijke arrondissementen) in twaalf arrondissementele directies. Binnen het concept van de geïntegreerde politie blijven de gedeconcentreerde diensten een onmisbare schakel tussen de lokale politie en de centrale diensten van de federale politie.

5. Structuur en gezagsoverheden

Anno 2022 staan de 185 lokale politiezones op bestuurlijk vlak onder de bevoegdheid van de burgemeester (of het politiecollege indien meerdere gemeenten deel uitmaken van de politiekezone), op gerechtelijk vlak onder de bevoegdheid van de procureur des Konings. De dagelijkse sturing wordt voorzien door de korpschef. Een politiekezone staat in voor het verzekeren van de basispolitiezorg, die wordt vormgegeven in zeven functionaliteiten (interventie, recherche, onthaal, wijkwerking, openbare

⁸ Ministeriële omzendbrief van 31 maart 2010 m.b.t. de mogelijkheid tot schaalvergroting van de politiekezone, B.S. 8 april 2010, 20.485.

⁹ Wet van 26 maart 2014 houdende optimalisatiemaatregelen voor de politiediensten, B.S. 31 maart 2014, 27.784.

orde, slachtofferbejegening en verkeer)¹⁰, en voor het vervullen van sommige opdrachten van federale aard. Lokale politiezones worden deels door federale dotaties en (groten)deels door de lokale overheid gefinancierd.

De federale politie staat in voor gespecialiseerde en bovenlokale opdrachten en biedt ondersteuning aan de lokale politie en overheden. Ze staat onder de bevoegdheid van de minister van Binnenlandse Zaken voor bestuurlijke taken en onder de bevoegdheid van de minister van Justitie voor gerechtelijke taken. De federale politie, onder leiding van de commissaris-generaal, bestaat uit een commissariaat-generaal, de Algemene directie van de bestuurlijke politie (DGA), de Algemene directie van de gerechtelijke politie (DGJ) en de Algemene directie van het middelenbeheer en de informatie (DGR). Verder zijn er gedeconcentreerde coördinatie- en steundirecties (CSD) onder leiding van een bestuurlijke directeur-coördinator (DirCo) en gedeconcentreerde gerechtelijke directies (FGP) onder leiding van een gerechtelijk directeur (DirJud). De gedeconcentreerde diensten vormen een schakel tussen het federale en het lokale niveau.

De wetgever heeft voorzien in een afbakening van het takenpakket van de federale politie en van de lokale politie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de richtlijn van 20 februari 2002¹¹ inzake de taakverdeling met betrekking tot gerechtelijke taken die aangeeft dat de meest complexe dossiers worden toegewezen aan de federale politie (bv. terrorisme, georganiseerde criminaliteit). Deze complexiteit wordt beoordeeld op basis van de aard van de feiten, de te verrichten onderzoeksdaaden en de geografische spreiding van de gespecialiseerde onderzoeksdaaden. In de praktijk blijkt er echter overlap te bestaan en – zoals zal blijken uit de verdere bespreking – nemen lokale politiediensten steeds vaker taken op van de federale politie. Beide niveaus werken in de praktijk ook samen en ondersteunen elkaar waar mogelijk, bijvoorbeeld door middel van het HyCap-systeem¹².

6. Huidige discussiepunten

In de vorige onderdelen van dit artikel schetsten we de aanloop naar de politiehervorming, de politiehervorming zelf en enkele aanvullende hervormingsinitiatieven die tot de huidige politiestructuur hebben geleid. We bespraken ook verschillende evaluatierapporten die tekortkomingen en aanbevelingen formuleerden met betrekking tot verschillende aspecten gerelateerd aan de politionele werking en structuur. In wat volgt, werpen we discussiepunten op met betrekking tot de huidige politiestructuur en formuleren we bedenkingen over de aanpak van deze knelpunten. We hopen daarmee nieuwe evaluatiestudies te inspireren om deze structuur verder onder de loep te nemen en waar nodig te optimaliseren.

¹⁰ De Ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking, *B.S.* 16 oktober 2001, 35.984 definieert de basispolitiezorg in zes basisfunctionaliteiten. De functionaliteit 'verkeer' werd toegevoegd aan de hand van het Koninklijk besluit van 16 oktober 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren, *B.S.* 29 oktober 2009, 70.345.

¹¹ Richtlijn van 20 februari 2002 tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en de federale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie, *B.S.* 1 maart 2002, 08.191.

¹² Ministeriële richtlijn MFO-2 van 23 november 2017 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie, *B.S.* 6 december 2017, 107.803.

Niet onverwacht kampt de geïntegreerde politie anno 2022 nog steeds met **capaciteitstekorten**. Het jaarverslag van de federale politie vermeldt een (stabiel) deficit van ruim 15% voor het operationeel personeel en bijna 10% voor het administratief en logistiek personeel op 31 december 2020 (Federale politie, 2022). Ook in de media verschijnen geregeld berichten over capaciteitstekorten waarin men bijvoorbeeld melding maakt van een tekort van 1.500 mensen voor de lokale en 2.000 mensen voor de federale politie (zie Maeckelbergh, 2019). In een interview in de Gazet van Antwerpen van juli 2021 meldden minister Verlinden en de commissaris-generaal een tekort van 1.500 mensen (op 13.500) bij de federale politie en een tekort van ruim 2.000 mensen (op 31.000) bij de lokale politie. Ofwel: *“Drie op de vier politiezones hebben te weinig mensen”* (Hendriks, 2021). Naar aanleiding van de parlementaire onderzoekscommissie terroristische aanslagen van 2016 wordt onder meer geconcludeerd dat er capaciteitstekorten zijn bij zowel de lokale als de federale politie, dat er te veel kleine politiezones zijn en dat er een ongelijke basispolitiezorg is waarbij elke politiezone functionaliteiten op een autonome wijze invult (Bruggeman, 2020; Crispel, 2020). Ook Cools en collega's (2018) beargumenteren dat sommige politiezones ook nu nog moeilijkheden ondervinden om de basispolitiezorg te verzekeren of te voorzien in het HyCap-systeem. Wijkagenten, die eigenlijk een schakel vormen tussen de burger en de lokale politie, worden daardoor soms ingezet als back-up in andere functionaliteiten.

Zoals eerder in dit artikel werd aangegeven, hebben dergelijke capaciteitstekorten ook een impact op het **geïntegreerde karakter** van de politie. Op federaal niveau kampen bijvoorbeeld de FGP's met tekorten, waardoor lokale researchediensten soms de verantwoordelijkheid opnemen voor onderzoeken die eigenlijk toebehoren aan de federale politie (Cools et al., 2018), dit als gevolg van het zogenaamde 'watervalstelsel' (Vast comité van toezicht op de politiediensten, 2020). Hiermee wordt verwezen naar de druk die op de lokale politie komt te staan, als laatste actor in de keten, om bepaalde dossiers die idealiter aan de federale politie toebehoren zelf op te nemen, ook wanneer zij daar zelf niet steeds de nodige capaciteit voor hebben. We citeren het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2021, p.97): *“Het grote knelpunt blijft het gebrek aan personele en materiële middelen bij de federale politie in het algemeen en de gedeconcentreerde federale gerechtelijke politie in het bijzonder. De federale steun kan vaak niet of onvoldoende worden geleverd en soms zijn de tekorten zo ernstig dat haast onmogelijke keuzes moeten worden gemaakt, waardoor bepaalde dossiers niet (kunnen) worden onderzocht. Ondanks het begrip voor deze situatie op lokaal niveau, hypothekeert dit de relatie tussen de federale en de lokale politie.”* In datzelfde rapport wordt verder nog vermeld dat de optimalisatie van de federale politie niet heeft geleid tot een verhoging van de middelen noch een betere verdeling ervan. Er wordt zelfs aangegeven dat er mogelijk een kritiek punt werd bereikt voor de geïntegreerde werking van de politiediensten.

Ook op vlak van het handhaven van de openbare orde worden recent nog heel wat problemen opgemerkt. Het Rekenhof (2016, p.3-4) merkt hierover het volgende op: *“Sommige zones leveren verhoudingsgewijs meer HyCap dan andere. Deze vaststelling noodzaakt een fundamentele reflectie over de norm voor de federale financiering van de zones. Via overleg trachten de DirCo's de evenwichten te bewaren. Als zones weigeren HyCap te leveren, hebben DirCo's geen bevoegdheid die te eisen. Ook de uniformiteit tussen de zones op het vlak van trainingsniveau en uitrusting kunnen de DirCo's niet afdwingen. (...) De beperkingen zijn te wijten aan de besparingen, maar ook aan de organisatiestructuur en -cultuur van de federale politie zelf: o.a. complexe aankoopprocedures, lange beslissingslijnen, kloof tussen de centrale diensten en de operationele noden van de steunleveranciers en vereisten van het personeelsstatuut. Daarom investeren grotere zones zelf in gespecialiseerde middelen. Dat leidt tot een diversiteit aan materiaal, uitrusting en procedures en doet afbreuk aan de geïntegreerde werking.”*

Op basis hiervan willen we de vraag opwerpen in welke mate er vandaag werkelijk sprake is van een geïntegreerde politiedienst. Hoewel dit geïntegreerde karakter bij de eerste evaluatie door de federale politieraad juist positief werd beoordeeld ('ziet zichzelf en wordt gezien als één geïntegreerde politie', Bruggeman et al., 2010, p.22), stellen we dit een tiental jaar later terug in vraag. Naast de hierboven vermelde problemen zijn er momenteel ook diverse types voertuigen, verschillende types kogelwerende vesten (ook intern politiezones) en verschillende types radio's. Er zijn verschillende politie-uniformen in omloop (bv. een geel uniform in PZ Antwerpen, motards in oranje of gele jassen) en er is een gebrek aan uniformiteit met betrekking tot andere middelen zoals ICT (bv. FocusApp en bodycams) en databanken (ISLP voor de lokale politie, FEEDIS voor de federale politie). Dergelijke diversiteit brengt voordelen met zich mee (maatwerk, inspelen op lokale moeilijkheden en problemen) maar kan er eveneens toe leiden dat er lokale, autonome politiediensten ontstaan die het beeld van een geïntegreerde structuur (of het gebrek eraan) bij de bevolking beïnvloeden. Ook het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2003, p.142) verwijst in haar jaarverslag van 2002 naar het belang van uniformiteit: *"Hoewel dit niet het meest essentiële onderdeel van de hervorming is, heeft het uniform een grote symbolische waarde, meer bepaald ten aanzien van de burger voor wie het nieuwe uniform een tastbaar kenmerk van politie is. Meer nog dan het nieuwe logo op de voertuigen, vertegenwoordigt het nieuwe uniform de eenheid binnen de politieorganisatie en zou het correct dragen ervan bijdragen tot een beter beeld van de politie. Ook in de ogen van de politieambtenaren versterkt het beschikken over eenzelfde uniform ongetwijfeld het gevoel dat ze tot eenzelfde organisatie behoren."*

Recent werd in verschillende onderzoeken opnieuw gewezen op fragmentatie binnen de politieorganisatie en een gebrek aan **samenwerking, communicatie en informatie-uitwisseling** (Bruggeman, 2020; Crispel, 2020; Devroe & Ponsaers, 2021). Een gemediatiseerd voorbeeld hiervan is het Stroomplan, een actieplan dat in 2018 werd geïntroduceerd om de drugscriminaliteit in en rond Antwerpen aan te pakken, evenals de secundaire criminaliteitsfenomenen die gelinkt zijn aan de cocaïnehandel. Met het Stroomplan werd gekozen voor een integrale, geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak via het KALI-team, onder meer bestaande uit leden van de federale politie en lokale politie. Systematische informatie-inwinning werd benoemd als één van de doelstellingen (Colman, 2018). In 2019 bleek echter dat de samenwerking tussen de lokale en de federale politie niet van een leien dakje liep (zie bijvoorbeeld De Standaard, 2019a; Het Laatste Nieuws, 2019). Een ander voorbeeld in dit verband betreft het opgaan van het Bijzonder Bijstandsteam (BBT) van de lokale politie van Antwerpen in de POSA (speciale eenheden van de federale politie, afdeling Antwerpen). Deze samenwerking werd na twee jaar stopgezet omdat de investering voor het lokale bestuur te groot was in vergelijking met de winst die het hen opleverde (De Standaard, 2019b). Er kunnen echter ook positieve voorbeelden worden aangehaald. Zo concludeert de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2019, p.0) in een evaluatieverslag van de MFO-2-norm dat *"Het beheer van de grootschalige gebeurtenissen in 2018 getuigt van de professionele werking van de Belgische politiediensten en in het bijzonder van haar geïntegreerd karakter"*.

Wat **ICT** betreft, is er de laatste jaren vooruitgang geboekt. Zo hebben de meeste zones geïnvesteerd in de aankoop van bodycams en werd de FocusApp, die werd ontwikkeld door politiezone Antwerpen in samenwerking met Digipolis, uitgerold binnen de lokale politie (Depla, 2019). In het jaarverslag van 2020 van de federale politie (2021) worden dan weer een aantal positieve IT-evoluties opgemerkt ten gevolge van de pandemie. Er wordt onder meer verwezen naar een uitbreiding van licenties inzake politionele informatie om telewerken te vergemakkelijken, apparatuur voor videoconferenties en de Cross-Covid-applicatie die politiemedewerkers ondersteuning biedt bij het registreren van zogenaamde corona-inbreuken. Ondanks de verbeteringen op vlak van ICT, is er nog heel wat werk aan de winkel. Denk onder meer aan verouderde computers, het ongelijke gebruik van de FocusApp

(mede omwille van tekorten in de beschikbare apparatuur) en lange wachttijden voor het uitlezen van gsm's of laptops. Opvallend is dat er al meer dan een decennium een i-Police wordt ontwikkeld door de federale politie, DRI en de vzw Smalls die ervoor zou zorgen dat de databases, communicatie en informatiegestuurde politiezorg geïntegreerd zou worden binnen de geïntegreerde politie, maar dat moet worden vastgesteld dat het project veel geld heeft gekost en nog steeds niet operationeel is (zie ook Bossaert, 2019). De mislukte digitalisering van justitie indachtig, zou men zich zorgen kunnen beginnen maken over het gebrek aan vooruitgang op dit gebied.

In het visiedocument van Gillis en De Volder (2020) lezen we dat er toekomstplannen worden gemaakt om de politionele ICT verder te ontwikkelen. Zij verwijzen onder meer naar het gebruik van ANPR-camera's (*automatic number plate recognition*) en geven aan dat de federale politie de opdracht heeft gekregen om één nationaal cameraschild uit te rollen, waarop ook de reeds bestaande netwerken van lokale politiezones aangesloten zullen worden. Er kunnen zonder twijfel dus nog evoluties worden verwacht op dat gebied in de eerstkomende jaren. Ook in het rapport 'Horizon 2025' van de Vaste Commissie van de Lokale Politie (2018, p.13) wordt hierop gealludeerd: *"We zijn ondanks alle ondersteunende ontwikkelingen binnen informatiegestuurde politiezorg (I-Police, Focus, ANPR,...) nog maar aan de vooravond van deze evolutie. De toekomstige mogelijkheden zijn oneindig met als summum de evolutie naar een "predictive policing" op basis van "big data" en "datamining"."*

Die digitale vooruitgang is op lokaal niveau echter afhankelijk van de politieke wil om de nodige investeringen te doen. Deze **politieke invloed** is dan ook onze laatste bemerking inzake de politiestructuur. Het gevolg van lokale verschillen in financiering -maar ook de aansturing van de politiezone- mag niet onderschat worden. Uit een ondertussen verouderd rapport van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2005) bleek al dat er grote verschillen zijn op vlak van personeel en materiaal tussen politiezones, maar dit werd ook recent nog bevestigd door het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2021). Deze vaststelling wordt overigens ook door politiemensen uit de praktijk gedaan: *"In de politiepraktijk zijn er immers al verschillen in snelheid merkbaar met betrekking tot de implementatie van nieuwe technologieën in de lokale politiekorpsen. De transformatie naar een mobiele en informatiegestuurde politiezorg vraagt immers recurrente investeringen vanuit het lokale bestuur. De bereidheid tot investeren is dan ook bepalend om de mate van performantie te meten van het politiekorps."* (Van Poucke, 2021).

Ondanks de algemene tendens van capaciteitstekorten blijken er dus sterke verschillen te zijn tussen politiezones onderling, voornamelijk door de lokale financiering. Lokale financiering en rekrutering lijken echter steeds belangrijker te worden. Sommige zones halen reeds op voorhand (toekomstige) aspiranten binnen in de zone nog voordat zij hun opleiding gestart of afgerond hebben. Dit is mogelijk wanneer de zone in kwestie de financiering van die aspiranten op zich neemt. Dit creëert ongelijkheid tussen de zones doordat zij ongelijk gefinancierd worden en dus niet alle politiezones gebruik kunnen maken van die mogelijkheden. Dit kan er uiteindelijk toe leiden dat de tekorten in bepaalde zones groter zullen worden, terwijl zones met voldoende financiering de tekorten gaandeweg wel kunnen opvullen. Lokale rekrutering kan deze ongelijkheid verder in de hand werken: zones die veel kunnen investeren in campagnes halen misschien meer kandidaten binnen dan andere zones. Dit doet finaal de vraag stellen of we binnen het politielandschap wel geconfronteerd worden met een capaciteitstekort of met een slechte verdeling van de bestaande capaciteit waarbij de rijke zones rijker worden en de arme zones armer, naar analogie met het matteüseffect.

7. Mogelijke denkpistes

Om tegemoet te komen aan de eerder vermelde tekortkomingen binnen de geïntegreerde politie, kunnen heel wat oplossingen bedacht worden voor op een korte, middellange of lange termijn. Het louter verhogen van financiering of capaciteit – hoewel ook dit aangewezen lijkt en de verhoging van het aantal aspiranten vandaag deel uitmaakt van de doelstelling van de minister van Binnenlandse Zaken – zal moeilijk realiseerbaar zijn en geen allesomvattende oplossing bieden. We zoeken daarom naar alternatieven die een meer structurele oplossing kunnen bieden voor enkele van de geïdentificeerde problemen.

In eerste instantie kunnen we de financiële problematiek op een andere manier benaderen dan een verhoging van de middelen. In een rapport van de Vaste Commissie van de Lokale Politie (2018) waarin op basis van een werkgroep de toekomst van de politie onder de loep wordt genomen, wordt voorgesteld om het **huidige financieringsmodel te herbekijken** en alternatieve financieringsmogelijkheden te verkennen. Zij raden onder meer aan om gebruik te maken van geobjectiveerde parameters om de middelen correct te verdelen. Ook de KUL-norm zou volgens de werkgroep aangepast moeten worden. Ook Bruggeman et al. (2015, p.13) verwijzen naar dit laatste en leggen uit dat de KUL-norm, die de federale dotaties aan lokale politiezones regelt, gebaseerd is op een theoretisch politieel effectief dat niet noodzakelijk overeenstemt met de werkelijke noden in een politiezaal. De extra middelen moeten worden aangevuld door gemeentelijke dotaties maar zoals eerder gesteld bestaan er verschillen in de lokale financiering. De KUL-norm blijkt dan ook omstreden te zijn en nadelige gevolgen met zich mee te brengen voor een aantal politiezones. Bovendien werd dit toekenningsmechanisme sinds de ontwikkeling ervan niet meer geüpdatet en kan er van uitgegaan worden dat de KUL-norm anno 2022 dringend herzien moet worden.

Een tweede alternatief kunnen **verschillende vormen van schaalvergroting** zijn (bv. fusie, interzonale samenwerkingsakkoorden, politieassociaties). In de rapporten opgesteld naar aanleiding van de parlementaire onderzoekscommissie terroristische aanslagen van 2016 wordt hier onder meer naar verwezen voor politiezones die moeilijkheden ondervinden om de basispolitiezorg te verzekeren (Bruggeman, 2020; Crispel, 2020). Janssens et al. (2019) concluderen echter dat er slechts weinig politieke steun is voor een schaalvergroting en dat de korpschefs de lokale verankering willen behouden.¹³ Ook in de literatuur wordt verwezen naar de afstand die door schaalvergroting gecreëerd kan worden tussen burger en politie (Holmberg & Balvig, 2013; Mendel et al., 2017; Terpstra et al., 2019). Schaalvergroting kan nochtans ook een positieve impact hebben op de financiën en capaciteit van politiezones. In haar jaarrapport van 2020 gaat ook het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2021, p.98) in op deze problematiek, met name voor wat betreft de recherchediensten: *“Een vermindering van het aantal lokale recherches, door een samenvoeging van recherchediensten (of politiezones) of een doorgedreven samenwerking, zou niet alleen het aantal gesprekspartners voor verschillende overlegfora beperken, maar ook lokale recherchediensten beter in staat stellen om omvangrijke onderzoeken aan te pakken en om expertise te verwerven en te behouden. Specialisatie vereist een zekere schaalgrootte. Volgens een procureur des Konings zou er nog veel terughoudendheid zijn bij bepaalde burgemeesters en korpschefs, maar daar waar al fusies zijn doorgevoerd, kijken burgemeesters tevreden terug en stellen ze dat de werking van hun politie verbeterd is. De meest gehoorde argumenten tegen fusies zijn het risico op een vervreemding van de lokale problematiek en het verlies van een gunstige informatiepositie. Grotere, meer performante*

¹³ Boogers en Reussing (2018) namen de decentralisaties van het lokaal bestuur in Nederland onder de loep – die tot doel hadden om in te zetten op maatwerk – en beargumenteren dat decentralisaties kunnen leiden tot regionale samenwerkingsverbanden of fusies. Decentralisaties zouden vaak immers gepaard gegaan zijn met bezuinigingen op andere lokale taken.

recherches zouden zich meer met de middencriminaliteit¹⁴ gaan bezighouden, waardoor er voor eerder lokale problemen geen capaciteit meer over is. In geval van samenwerking of fusie wordt hier best rekening mee gehouden.”

Een tussenoplossing zou een financiële samenwerking kunnen zijn, zonder uitbreiding van het grondgebied. Denk bijvoorbeeld aan de interzonale samenwerking inzake slachtofferbejegening en de grensoverschrijdende samenwerking die reeds bestaat inzake de organisatie van trainingen geweldbeheersing. Dit zou onder meer uitgebreid kunnen worden naar supralokale drones-teams en celwacht-systemen (zeker 's nachts), wat eenvoudige maar tegelijkertijd capaciteitsbesparende maatregelen kunnen zijn. Dergelijke maatregelen bieden mogelijk echter geen structurele oplossingen voor de heersende capaciteitstekorten en dienen daardoor eerder als tijdelijke oplossing gezien te worden. Zoeken naar een optimale schaalgrootte, onder meer door middel van fusies, lijkt op langere termijn noodzakelijk. Hiervoor kan inspiratie worden geput uit eerder onderzoek in dit verband (zie onder meer Janssens et al., 2019), dat herhaald kan worden in de zoektocht naar dergelijke optimale schaalgrootte.

In derde instantie kan de **relatie tussen de federale politie en de lokale politie herzien** worden. De lokale politie moet immers regelmatig taken van de federale politie overnemen en laat zich negatief uit over de steun die zij vanuit de federale politie ontvangen (Bossaert, 2019). Toekomstig onderzoek moet aandacht besteden aan de relatie tussen beide niveaus en met gerichte voorstellen komen voor een meer efficiënte en evenwichtige taakverdeling.¹⁵ Wat is de precieze doelstelling van de federale politie en waarop wil zij focussen? Welke taken behoren systematisch toe aan de federale politie en welke kunnen worden overgenomen op lokaal niveau? Wanneer moet de federale politie ondersteuning bieden aan het lokale niveau?¹⁶ Deze en zoveel meer vragen moeten in de nabije toekomst onder de loep worden genomen. Deze vragen sluiten overigens aan bij het zogenaamde kerntakendebat, een debat dat probeert na te gaan wat de kerntaken van de politie zijn en welke taken de politie moet en kan opnemen (De Ruyver, 2009). In een LinkedIn-bericht verwijst ook korpschef Van Poucke (2021) naar dit kerntakendebat: *“Gezien het kerntakendebat tot op heden dode letter is gebleven, werd er nog niet echt gesnoeid in het takenpakket van de politiediensten. Integendeel, het takenpakket en het aantal prioriteiten blijft zelfs toenemen. De federale regering ging op 23 december 2016 nochtans akkoord met het voorstel van de minister van Binnenlandse zaken om een aantal maatregelen door te voeren.”*¹⁷ De doelstelling was om taken over te hevelen naar andere diensten en zo politiecapaciteit vrij te maken voor essentiële taken voor de lokale en de federale politie. Intussen blijft de kost voor de lokale besturen steeds verder toenemen.” Ook maatschappelijke evoluties beïnvloedden overigens deze discussie. Zo merkt diezelfde korpschef op dat sommige taken die momenteel nog gespecialiseerd van aard zijn ondertussen zodanig aansluiten bij het dagelijkse leven

¹⁴ Middencriminaliteit wordt gedefinieerd als *“criminaliteit die door lokale zones als te zwaarwichtig wordt ingeschat, maar zich volgens de criteria van de FGP onderaan de “prioriteitenlijst” bevinden, dit wil zeggen als minder prioritair in functie van het uitgestippelde beleid.”* (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2021, p.96).

¹⁵ In Oost-Vlaanderen heeft de FGP bijvoorbeeld afspraken gemaakt inzake de taakverdeling met betrekking tot forensische analyses van IT-materiaal. Er werden bovendien forensische ICT-labo's geïnstalleerd waar rechercheurs van zowel de lokale politie als de federale politie terecht kunnen voor het gebruik van exploitatiesoftware – en dit onder begeleiding van een ICT-rechercheur (Van Poucke, 2021).

¹⁶ In het rapport 'Horizon 2025' identificeert de Vaste Commissie van de Lokale Politie (2018) de ondersteunende werking ten aanzien van de lokale politie als één van de kerntaken van de federale politie.

¹⁷ Enkele van deze maatregelen zijn het optimaliseren van de bijstand aan gerechtsdeurwaarders, het niet meer volledig registreren en uitschrijven van telefoontaps en videoverhoren en het maximaal uitbesteden van logistieke processen en administratieve processen (Bruggeman, 2016).

dat men zich kan afvragen of het uitlezen van smartphones bijvoorbeeld nog als een gespecialiseerde opdracht moet worden gezien.

In vierde instantie kunnen, zoals Janssens et al. (2019) suggereren, de **basisfunctionaliteiten kritisch bekeken worden**. Voldoen deze nog steeds aan de verwachtingen van de lokale politie? Moeten sommige functionaliteiten georganiseerd worden op een supralokaal niveau (zoals soms reeds het geval is bij slachtofferbejegening)? Is er een bepaalde schaal of doorgedreven samenwerking nodig om specialisatie toe te laten, zoals het Comité P suggereert inzake recherche (Vast comité van toezicht op de politiediensten, 2020, 2021)? Moeten er functionaliteiten worden toegevoegd, bijvoorbeeld met een focus op computercriminaliteit? En wat met de invulling van de bestaande functionaliteiten? Eerder onderzoek toonde immers al aan dat verschillende basisfunctionaliteiten transversaal worden ingevuld (Pauwels et al., 2012). Denk bijvoorbeeld aan de functionaliteit interventie, die in principe gelijk staat aan 'politienoodhulp', maar in de praktijk eveneens taken opneemt met betrekking tot de overige functionaliteiten: interventiemedewerkers worden regelmatig belast met navolgend onderzoek (recherchematige taken), staan mee in voor de openbare orde via HyCap, vullen onthaalshiften in, houden zich bezig met verkeerstakingen en nemen (indirect) ook taken op die kaderen binnen de wijkwerking, onder meer met het oog op informatiedoorstroming. Wat betreft de wijkwerking is uit verschillende inspectieopdrachten dan weer gebleken dat die dienst op verschillende manieren wordt ingevuld doordat er geen consensus bestond over het takenpakket (Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie, 2004, 2005, 2006). Het lijkt dan ook aangewezen om anno 2022 concreter te definiëren wat de verschillende basisfunctionaliteiten precies (moeten) inhouden en zo een efficiënte en realistische taakverdeling te voorzien.

In vijfde instantie kan worden nagedacht over een **verhoogde inzet van CaLog-personeel** voor administratieve taken waarmee operationele politieambtenaren worden belast, zoals het recent ingevoerde PACOS-systeem (*Pièces à conviction* – Overtuigingsstukken) dat toelaat om inbeslaggenomen objecten digitaal te registreren en op te volgen (Lemmens, 2018). De invoering van dit systeem gaat gepaard met heel wat extra werklust, wat ten koste gaat van het 'blauw op straat'. Door dergelijke administratie door te schuiven naar CaLog-personeel komt er meer tijd vrij voor operationele politietaken en patrouilles. Dit bleek meer dan tien jaar geleden ook uit een rapport van de Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2008), waarin wordt aangegeven dat het de lokale politie gelukt is om reeds meer blauw op straat te verwezenlijken door, onder andere, het aanwerven van CaLog-personeel. Deze maatregel werd overigens ook voorgesteld op federaal niveau om tekorten op te vangen (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2003, 2004). Ondanks de voordelen die dit systeem met zich meebrengt, moet er wel over gewaakt worden dat het wegvallen van (louter administratieve) taken niet tart aan de essentie van het politiewerk voor operationele medewerkers (Vast Comité van Toezicht op de politiediensten, 2004).

In de eerder besproken evaluatierapporten inzake structuur en organisatie wordt tot op heden weinig aandacht besteed aan de **opleiding** van politiemedewerkers. In het evaluatierapport van de federale politieraad werden echter een aantal problemen aangehaald inzake de politieopleiding zoals de verschillen tussen politiescholen, een gebrek aan aansluiting met het regulier onderwijs en een gebrekkige theoretische basis (Bruggeman et al., 2010). Ook vanuit de academische wereld werd reeds gewezen op pijnpunten inzake het Belgische politieonderwijs (zie bv. De Kimpe, 2016; De Kimpe & Bloeyaert, 2015). De Kimpe (2016) formuleerde een aantal jaren geleden al aanbevelingen om het politieonderwijs te verbeteren. In navolging van deze bevindingen dient er, in zesde instantie, dan ook te worden gereflecteerd over de basisopleiding. Vandaag stelt zich immers de vraag of een eenjarige opleiding nog volstaat om binnen een complex politielandschap te functioneren. Moet niet, zoals onder andere in de Scandinavische landen, het politieonderwijs geïntegreerd worden binnen het hoger

onderwijs? Hoger opgeleide politieambtenaren zouden beter zijn in kritisch reflecteren, wat op haar beurt kan helpen bij het nemen van beslissingen in ongekennde situaties en het identificeren van bijkomende oplossingen; echter is het empirische bewijs inzake deze effecten nog niet eenduidig (Terpstra & Schaap, 2021).

Tot slot zijn er ook enkele **minder ingrijpende wijzigingen** die het geïntegreerde karakter van de politie ten goede kunnen komen. We vermeldde hierboven reeds dat dit geïntegreerde karakter onder druk komt te staan door een diversiteit aan uniformen, dienstvoertuigen, kogelwerende vesten, types radio's, enzovoort. Door over politiezones en -diensten heen hetzelfde materiaal te voorzien, kan de samenhang en het gevoel van één geïntegreerde politiedienst versterkt worden. Dit kan ook de herkenbaarheid van de politie verhogen en mogelijk het imago van de organisatie versterken.

8. Conclusie

In dit artikel schetsten we kort de aanloop naar de politiehervorming, de doelstellingen van de hervorming en kleinschalige veranderingen die nadien werden doorgevoerd, evenals knelpunten die zowel voor als na de hervorming werden opgemerkt. Dit koppelden we aan de politiestructuur anno 2022 om na te gaan welke pijnpunten er momenteel nog bestaan en of er werkelijk sprake is van een geïntegreerde politiedienst. We hebben daarbij geen exhaustief overzicht van de bestaande knelpunten gegeven, wel hebben we een selectie van voornamelijk discussiepunten aangehaald.

Wanneer we onszelf de vraag stellen of de huidige structuur tegemoet komt aan de kritieken die werden geuit op eerdere politiediensten, moeten we helaas vaststellen dat dat anno 2022 nog steeds niet het geval is. Door de besparingen op veiligheid en de politie komt de werking van de politieorganisatie in gevaar. Knelpunten die bij de voormalige politiediensten bestonden, zoals een gebrekkige informatie-uitwisseling en de politieke invloed, lijken ook nu nog (of terug) de kop op te steken. Door de lokale financiering van politiezones wordt er ongelijkheid gecreëerd in het (lokale) politielandschap en is het voor sommige politiezones moeilijk om een volwaardige basispolitiezone te voorzien. Dit was voor een aantal zones reeds het geval sinds de politiehervorming, maar ook nu is hier nog geen duurzame oplossing voor voorhanden. De voortdurende capaciteitstekorten bemoeilijken de werking van de politie sterk en zetten het geïntegreerde karakter van de politieorganisatie onder druk. Wat betreft ICT merken we een heel aantal verbeteringen op, maar ook daar zorgen lokale verschillen in financiering voor een ongelijke groei. Anno 2022 vormt versnippering met andere woorden een rode draad doorheen de geïntegreerde politie.

We schetsen kort enkele oplossingen om (deels) aan deze problemen tegemoet te komen. Deze ideeën reiken verder dan een loutere verhoging van de financiering. Denk bijvoorbeeld aan het herzien van het financieringsmechanisme, het zoeken naar een optimale schaalgrootte en mogelijke fusies (of desgevallend samenwerkingsverbanden), het herzien van de relatie en taakverdeling tussen beide niveaus van de geïntegreerde politie, een hertekening van de basisfunctionaliteiten en een verhoogde inzet van CaLog-medewerkers voor (louter) administratieve taken. Enkele minder ingrijpende wijzigingen om het geïntegreerde karakter van de politie te benadrukken, omvatten onder meer het voorzien in gelijk materiaal en eenzelfde uniform over politiezones en -diensten heen. Ook de basisopleiding kan herzien worden met het oog op een verdere professionalisering. Dit alles vereist een discussie over de toekomst van 'de geïntegreerde politie' – waarbij we vaststellen dat het geïntegreerde karakter in de praktijk toch in twijfel getrokken kan worden. Al eerder wezen Janssens en Bruggeman op de nood om een toekomstvisie voor de politie uit te denken. Ze verwijzen daarmee naar een degelijke denkoefening, eerder dan het huidige brandweerbeleid waarbij er geld wordt uitgetrokken om specifieke 'brandjes' te blussen (Bossaert, 2019). De Vaste Commissie van de Lokale

Politie (2018) heeft recent een werkgroep laten oprichten die tot doel had om een toekomstvisie over de politie uit te werken. Hoewel dit alvast een stap in de goede richting is, lijkt het ons dringend tijd om deze draad terug op te pikken op bovenlokaal niveau, waarbij niet alleen de lokale en de federale politie maar ook beleidsexperten en wetenschappelijke onderzoekers betrokken worden. We hopen dat dit artikel dergelijke discussies kan stimuleren. Ook de Staten-Generaal van de Politie die op initiatief van minister Verlinden in 2022 georganiseerd wordt zou hier een rol in kunnen spelen (zie FOD Kanselarij van de Eerste Minister, 2021).

Wat vast staat, is dat over een periode van twintig jaar signalen werden geregistreerd over een politiebestel dat geleidelijk aan in meer moeilijkheden komt. Het geïntegreerde karakter, waarbij de twee componenten verantwoordelijk worden gesteld voor een gelijkwaardige minimale dienstverlening, wordt door verschillende krachten ondermijnd. Terwijl de federale politie besparing na besparing dient te ondergaan en tegelijk een veelkleurig lokaal politielandschap moet ondersteunen, wordt vastgesteld dat sommige lokale politiezones zich prima uit de slag trekken, terwijl anderen met moeite de minimumnormen halen. Als de dienstverlening centraal staat, dan kunnen signalen niet langer genegeerd worden.

Referenties

- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2004). *Jaarverslag: Jaar 2003*.
<https://www.aigpol.be/sites/aigpol/files/downloads/2003-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2005). *Jaarverslag: Jaar 2004*.
<https://www.aigpol.be/sites/aigpol/files/downloads/2004-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2006). *Jaarverslag 2005*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2005-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2007). *Jaarverslag 2006*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2006-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2008). *Jaarverslag 2007*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2007-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2009). *Jaarverslag 2008*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2008-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2010). *Jaarverslag 2009*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2009-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2011). *Jaarverslag 2010*.
<https://www.aigpol.be/aigpol/sites/aigpol/files/downloads/2010-AIG%20Activiteitenverslag.pdf>

- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale politie (2013). *Jaarverslag voor de werkingsjaren 2011 en 2012*. <https://www.aigpol.be/sites/aigpol/files/downloads/2012-AIG%20Activiteitenverslag%202011-2012.pdf>
- Algemene Inspectie van de federale politie en van de lokale inspectie (2019). *Toepassing van de MFO-2: Evaluatieverslag 2018*. <https://www.aigpol.be/sites/aigpol/files/attachments/AIG-Evaluatieverslag%202018-Toepassing%20van%20de%20MFO2.pdf>
- Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers (1988). *Parlementair onderzoek naar de wijze waarop de bestrijding van het banditisme en het terrorisme georganiseerd wordt*. <https://www.dekamer.be/digidoc/DPS/K2044/K20442499/K20442499.pdf>
- Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers (2014). *Wetsontwerp houdende optimalisatiemaatregelen voor de politiediensten en tot wijziging van de wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus*. <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwj7itT4sMv1AhXPDOwKHmYDFgQFnoECAsQAQ&url=http%3A%2F%2Fwww.lachambre.be%2FFLWB%2Fpdf%2F53%2F3375%2F53K3375003.pdf&usg=AOvVaw1nnuZO8VXk7psUMuedgQCP>
- Boels, D., Ponsaers, P., & Verhage, A. (2011). Capaciteit bij de Belgische politie: Meer blauw op kantoor? In *Handboek Politiediensten* (Vol. 96, pp. 1-40). Kluwer.
- Boogers, M. J. G. J. A., & Reussing, G. H. (2018). *Decentralisatie, schaalvergroting en lokale democratie: Samenvattend onderzoek naar gevolgen voor rollen en posities van lokale bestuurders en naar gevolgen voor bestuurskracht en democratie*. Universiteit Twente.
- Bossaert, J. (2019, 31 mei). Crisis bij onze politie: “Te weinig oefengeweren. Dus schieten we met onze vingers en roepen pang pang”. *Het Laatste Nieuws*. <https://www.hln.be/de-krant/crisis-bij-onze-politie-te-weinig-oefengeweren-dus-schieten-we-met-onze-vingers-en-roepen-pang-pang~aa933659/>
- Bové, L. (2012, 19 mei). Comité P ontbloomt inmenging bij lokale politie. *De Tijd*. <https://www.tijd.be/politiek-economie/belgie/federaal/comite-p-ontbloomt-inmenging-bij-lokale-politie/9195917.html>
- Bruggeman, W. (2010). Evaluatierapport 10 jaar politiehervorming: Een nabeschuiving. In W. Bruggeman, E. Devroe & M. Easton (Eds.), *Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst* (pp. 91-113). Maklu.
- Bruggeman, W. (2014). De toekomst van de politie. *Cahiers Politiestudies*, 4(33), 119-142.
- Bruggeman, W. (2016). Actuele beslissingen inzake integrale veiligheid: Een momentum in de Belgische veiligheidsbenadering. *Vigiles*. <https://www.politeia.be/mailling/html/polpub20160415vigiles.html>
- Bruggeman, W. (2020). Hoofdstuk II: Een overzicht van de belangrijkste vaststellingen en aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie Terroristische aanslagen. In D. Van Daele & L. Mergaerts (Eds.), *Naar een herijking van de Belgische veiligheidsstructuur* (pp. 5-28). Intersentia.
- Bruggeman, W., De Baets, P., & Easton, M. (2015). ‘It’s the economy of hoe financiële imperatieven het politie- en veiligheidsbeleid meer dan ooit bepalen. *Orde van de Dag*, 71, 5-18.
- Bruggeman, W., Devroe, E., & Easton, M. (Eds.) (2010). *Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst*. Maklu.

- Bruggeman, W., Van Ryckeghem, D., Allaerts, D., Barbier, A., Crispel, M., De Witte, L., Easton, M., Lemâitre, A., Loyens, K., Maesschalck, J., Massei, A., Maurer, T., Ponsaers, P., Simonis, M., Van Den Broeck, M., & Wanderstein, H. (2014). *Een politie in verbinding: 'Een visie voor de politie in 2025'*. <https://docplayer.nl/15948809-Een-politie-in-verbinding-een-visie-voor-de-politie-in-2025.html>
- Campion, J. (2018). De evolutie van de lokale politie sinds de onafhankelijkheid van België. *Politiejournaal*, 3, 22-26.
- Colman, C. (2018). Naar een geïntegreerde aanpak van de invoer en doorvoer van cocaïne via de haven van Antwerpen. *Panopticon*, 39(2), 130-140.
- Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau (2005). *Tweede evaluatieverslag*. <https://docplayer.nl/5015575-Commissie-ter-begeleiding-van-de-politiehervorming-op-lokaal-niveau.html>
- Commissie ter begeleiding van de politiehervorming op lokaal niveau (2007). *Derde evaluatieverslag*. Politeia.
- Cools, M., Janssens, J., Van Wymersch, G., De Raedt, E., & Koekelberg, F. (2018). *Schaalvergroting van de Vlaamse politiezones: Onderzoek naar bestaande en toekomstige samenwerkingsverbanden binnen het Vlaamse politielandschap*. Institute for International Research on Criminal Policy.
- Crispel, M. (2020). Hoofdstuk IV: De impact van de vaststellingen en aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie Terroristische aanslagen op de lokale politie. In D. Van Daele & L. Mergaerts (Eds.), *Naar een herijking van de Belgische veiligheidsstructuur* (pp. 5-28). Intersentia.
- De Morgen (2012, 27 februari). *Miljoenen euro's weg: Politie gebruikt peperdure software niet langer*. <https://www.demorgen.be/nieuws/miljoenen-euro-s-weg-politie-gebruikt-peperdure-software-niet-langer~ba083ca5/>
- De Kimpe, S. (2016). 'Politieonderwijs is te belangrijk om het alleen aan de politie over te laten!' Een toekomstperspectief voor het Belgische politieonderwijs. *Panopticon*, 37(2), 106-121.
- De Kimpe, S., & Bloeyaert, M. (2015). Sofie De Kimpe en Marc Bloeyaert: "Politieonderwijs moet dringend gemoderniseerd worden". *Blue Connect*. <https://www.blueconnect.be/nl/highlight/74029018386530682>
- De Ruyver, B. (2009). De basisfunctionaliteiten van de lokale politie doorgelicht. *Cahiers Politiestudies*, 4(13), 67-86.
- De Ruyver, B. (2010). Tien jaar politiehervorming: Een proeve tot evaluatie van de evaluatie. In W. Bruggeman, E. Devroe & M. Easton (Eds.), *Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst* (pp. 115-129). Maklu.
- De Standaard (2019a, 31 mei). *Taskforce tegen drugs ligt op apegapen: Een 'unieke samenwerking' in de strijd tegen drugs in Antwerpen lijkt uit te draaien op een sisser, door gekibbel tussen de federale en de lokale politie*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20190530_04437636
- De Standaard (2019b, 9 november). *Antwerpen stopt samenwerking met speciale eenheden van federale politie*. https://www.standaard.be/cnt/dmf20191109_04708765
- Depla, T. (2019). App Focus@GPI bij alle politiezones in gebruik tegen halfweg 2020. *Polinfo*. <https://polinfo.kluwer.be/newsview.aspx?contentdomains=POLINFO&id=VS300728349&lang=nl>

- Devroe, E., & Ponsaers, P. (2013). Reforming the Belgian police system between central and local. In N. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in northern and western Europe* (pp. 77-98). Eleven International Publishing.
- Devroe, E., & Ponsaers, P. (2021). The power context of police reform in Belgium – The Brussels case: A shift in the style of policing after the terrorist attacks. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(1), 299-313.
- Federale politie (2021). *Jaarverslag 2020*. https://jaarverslag.federalepolitie.be/assets/pdf/2020/NL/00_JV2020_Federale_Politie.pdf
- Federale politie (2022). *Ons personeel*. <https://jaarverslag.federalepolitie.be/organisatie/ons-personeel/>
- FOD Kanselarij van de Eerste Minister (2021). *Staten-Generaal van de politie*. <https://verlinden.belgium.be/nl/staten-generaal-van-de-politie>
- Fyfe, N. R., & Scott, K. B. (2013). In search of sustainable policing? Creating a national police force in Scotland. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 119-135). Eleven International Publishing.
- Gillis, T., & De Volder, J. (2020). *Vaarwel, politie van gisteren. Welkom, politie van morgen! Pleidooi voor meer samenwerking en informatie-uitwisseling tussen en met politiediensten en voor een betere controle op de politiediensten*. Algemene inspectie van de federale politie en van de lokale politie. <https://www.aigpol.be/sites/aigpol/files/attachments/202001-Politie%20en%20samenwerking-NL-Full%20Tekst.pdf>
- Haraholma, K., & Houtsonen, J. (2013). Restructuring the Finnish police administration. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 59-75). Eleven International Publishing.
- Hendrikx, D. (2021, 17 juli). Uniek dubbelinterview: Minister Verlinden en politiebaas De Mesmaeker over hun plannen en de watersnood. *Gazet van Antwerpen*. https://www.gva.be/cnt/dmf20210716_95740274
- Het Laatste Nieuws (2019, 29 mei). *Antwerps drugsteam valt uit elkaar: Helft speurders stapt op*. <https://www.hln.be/antwerpen/antwerps-drugsteam-valt-uit-elkaar-helft-speurders-stapt-op~a518b644/>
- Holmberg, L., & Balvig, F. (2013). Centralization in disguise – The Danish police reform 2007-2010. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 41-57). Eleven International Publishing.
- Janssens, J. (2019). Inleiding. In J. Janssens, F. Wittevrongel, & M. Cools (Eds.), *De schaalgrootte van lokale politiezones* (Vol. 17, pp. 13-31). Gompel&Svacina.
- Janssens, J., Wittevrongel, F., & Cools, M. (Eds.) (2019). *De schaalgrootte van lokale politiezones*. Gompel&Svacina.

- Lemmens, L. (2018). Beleidsnota Justitie: Veel hot topics voor politie. *Polinfo*. <https://polinfo.kluwer.be/NewsView.aspx?id=VS300651169&contentdomains=POLINFO&lang=nl>
- Maeckelbergh, B. (2019, 23 december). 'Het personeelstekort wordt alleen maar groter': Topman politie slaat alarm. *De Morgen*. <https://www.demorgen.be/nieuws/het-personeelstekort-wordt-alleen-maar-groter-topman-politie-slaat-alarm~b9087c1a/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Mendel, J., Fyfe, N. R., & den Heyer, G. (2017). Does police size matter? A review of the evidence regarding restructuring police organisations. *Police Practice and Research*, 18(1), 3-14. <https://doi.org/10.1080/15614263.2015.1135399>
- Mouhanna, C. (2013). Reforms in France: Irreversibly spiralling into (more) centralization. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 23-39). Eleven International Publishing.
- Pauwels, L., Verhage, A., & Noppe, J. (2012). Schaal, bestel en capaciteit: Te groot of te klein, te veel of te weinig? *Orde van de Dag: Criminaliteit en Samenleving*, 57, 32-43.
- Ponsaers, P. (2001). Geïntegreerd verslag werkgroepen "Naar een planmatig politiebeleid". In E. Enhus, P. Ponsaers, F. Hutsebaut & L. Van Outrive (Eds.), *De politiehervorming* (pp. 93-100). Politeia.
- Ponsaers, P. (2019). De schaalgrootte van de politie doet er weinig toe: Wel de afstand tot het gezag. In E. Devroe, A. Schmidt, L. G. Moor & P. Ponsaers (Eds.), *De essentie van politiewerk* (pp. 111-118). Gompel&Svacina.
- Ponsaers, P., & De Kimpe, S. (2001). *Consensusmania: Over de achtergronden van de politiehervorming*. Acco.
- Rekenhof (2016). *Steun van de federale politie aan de lokale zones bij de handhaving van de openbare orde*. https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjwjlLbx6D1AhXN66QKHxDS4QFnoECA0QAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.ccrek.be%2FDocs%2F2016_27_SteunFederalePolitie.pdf&usg=AOvVaw1tcvglgpSS8FFMVFCsg15
- Terpstra, J. (2013). Towards a national police in the Netherlands – Background of a radical police reform. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 137-155). Eleven International Publishing.
- Terpstra, J., Fyfe, N. R., & Salet, R. (2019). The Abstract Police: A conceptual exploration of unintended changes of police organisations. *The Police Journal: Theory, Practice, and Principles*, 92(4), 339-359.
- Terpstra, J., & Schaap, D. (2021). The politics of higher police education: An international comparative perspective. *Policing: A Journal of Policy and Practice*, 15(4), 2407-2418. <https://doi.org/10.1093/police/paab050>
- Van Nuffel, D. (2010). Visie vanuit de lokale politie – De evaluatie geëvalueerd: "Werven" voor de lokale politie. In W. Bruggeman, E. Devroe & M. Easton (Eds.), *Evaluatie van 10 jaar politiehervorming: Terugkijken in het verleden en vooruitkijken in de toekomst* (pp. 247-259). Maklu.

- Van Poucke, K. (2021). He who pays the piper, calls the tune. *LinkedIn*.
<https://www.linkedin.com/pulse/he-who-pays-piper-calls-tune-koen-van-poucke/?trackingId=3a8UkBs1g5g%2FMyUaynzEOQ%3D%3D>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2003). *Jaarverslag van het Vast Comité van Toezicht op de politiediensten: Toezicht, opvolging, globale monitoring – 2002*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2002.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2004). *Activiteitenverslag 2003*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2003.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2005). *Activiteitenverslag 2004*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2004.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2007). *Activiteitenverslag 2006*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2006NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2011). *Jaarverslag 2010*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2010NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2012). *Jaarverslag 2011*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2011NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2013a). *Jaarverslag 2012*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/2012NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2013b). *Toezietsonderzoek naar de werking van de interventiedienst en van de lokale onderzoeks- en researchedienst van de politiezone Mons-Quévy*.
<https://comitep.be/document/onderzoeksrapporten/2013-12-18%20MONS-QUEVY%20NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2020). *Toezietsonderzoek tot analyse van de wijze waarop de coördinatie van de gerechtelijke opdrachten door de federale politie op gedeconcentreerd niveau wordt verzekerd sinds de optimalisatie van de federale politie en van de impact daarvan op de uitvoering van deze opdrachten zowel op federaal als op lokaal niveau*.
<https://comitep.be/document/onderzoeksrapporten/2020-05-26%20Co%C3%B6rdinatie%20gerechtelijke%20opdrachten%20NL.pdf>
- Vast Comité van Toezicht op de politiediensten (2021). *Jaarverslag 2020*.
<https://comitep.be/document/jaarverslagen/Comit%C3%A9%20P%20Jaarverslag%202020.pdf>
- Vaste Commissie van de Lokale Politie (2018). *Horizon 2025*.
https://www.politie.be/5806/sites/5806/files/downloads/HORIZON%202025_NL_0.pdf
- Vogelaere, I. (2013). Van 27 naar 12 gerechtelijke arrondissementen. *Polinfo*.
<https://polinfo.kluwer.be/newsview.aspx?contentdomains=POLINFO&id=VS300178295&lang=nl>
- Wennström, B. (2013). Police reform in Sweden: How to make a perfect cup of espresso. In N. R. Fyfe, J. Terpstra & P. Tops (Eds.), *Centralizing forces? Comparative perspectives on contemporary police reform in Northern and Western Europe* (pp. 157-172). Eleven International Publishing.

Wet- en regelgeving

Koninklijk besluit van 16 oktober 2009 tot wijziging van het koninklijk besluit van 17 september 2001 tot vaststelling van de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie teneinde een gelijkwaardige minimale dienstverlening aan de bevolking te verzekeren, *B.S.* 29 oktober 2009, 70.345.

Ministeriële omzendbrief PLP 10 van 9 oktober 2001 inzake de organisatie- en werkingsnormen van de lokale politie met het oog op het waarborgen van een minimale gelijkwaardige dienstverlening aan de bevolking, *B.S.* 16 oktober 2001, 35.984.

Ministeriële omzendbrief van 31 maart 2010 m.b.t. de mogelijkheid tot schaalvergroting van de politiezone, *B.S.* 8 april 2010, 20.485.

Ministeriële richtlijn MFO-2 van 23 november 2017 betreffende het solidariteitsmechanisme tussen de politiezones inzake versterkingen voor opdrachten van bestuurlijke politie, *B.S.* 6 december 2017, 107.803.

Richtlijn van 20 februari 2002 tot regeling van de taakverdeling, de samenwerking, de coördinatie en de integratie tussen de lokale en de federale politie inzake de opdrachten van gerechtelijke politie, *B.S.* 1 maart 2002, 08.191.

Wet van 5 augustus 1992 op het politieambt, *B.S.* 22 december 1992, 27.124.

Wet van 7 december 1998 tot organisatie van een geïntegreerde politiedienst, gestructureerd op twee niveaus, *B.S.* 5 januari 1999, 132.

Wet van 26 maart 2014 houdende optimalisatiemaatregelen voor de politiediensten, *B.S.* 31 maart 2014, 27.784.